

PAPP VIKTÓRIA

ZELK ZOLTÁN PÁRBESZÉD CÍMŰ VERSÉNEK BÁBOS FELDOLGOZÁSA ÓVODÁSOK SZÁMÁRA

Az óvodai képzésben kiemelt szerepet tölt be a bábozás tevékenysége, amely elsősorban a Nyelv és kommunikáció, valamint a Művészet és kultúra területén belül alkalmazható módszer. A kommunikáció fejlesztésére és kultúra iránti érzékenyítésre összpontosító irodalmi foglalkozások ezért a dramatikus játékok mellett szívesen döntenek egy-egy szöveg bábok segítségével történő feldolgozása mellett.

Az alábbiakban egy vegyes csoportú gyermekcsoporthoz készített versfeldolgozást részletezek, amely során Zelk Zoltán Párbeszéd című versét marionettbábok szerepeltetésével dramatizáljuk. Az irodalmi tevékenység a „műzsák, művészetek” hetén belül, a rozsnói Fábry Zoltán Óvodában valósult meg. A versfeldolgozás közvetlen előzményeként a városi képtár megtekintése szolgált, ahol egy kiállítás keretén belül megismerkedtünk a színekkel, megtanultuk elválasztani egymástól a hideg és meleg színeket. Erre a tudásra, a hideg-meleg szín elválasztására alapozva történt a vers feldolgozása, mivel a felhasznált marionettjeink sárga és kék színű madarak voltak.

ELŐKÉSZÜLETEK, MOTIVÁCIÓS TEVÉKENYSÉG

Az irodalmi tevékenységet a díszlet, bábok elhelyezésével, a tér megfelelő kialakításával kezdtük. A gyerekek kényelmes jógaaszánokra ültek. Egy kört alakítottunk ki, hogy mindenki jól lásson a másikra.

Ráhangelő beszélgetésünk témája az erdei állatok lakhelye volt. A gyerekek felsorolták, milyen erdei állatokat ismernek, s milyen lakhelyek adnak nekik otthont. Beszélgettünk az állatok téli álmáról, összefoglaltuk közösen az ismereteinket, majd gazdagítottuk is azokat új információkkal. Megtudtuk, hogy az állatok azért alszanak téli álmot, mivel a nagy hótakaró alatt kevesebb élelmet találnának, s az éhen halás veszélye fenyegetné őket. A téli álmuk előtt viszont még elegendő élelmet tudnak összegyűjteni s elfogyasztani, amit zsírpárnáikban raktároznak. A téli álom alatt az állatok energiaszükséglete is jóval alacsonyabb, mint ébrenléti stádiumban, így tudnak takarékoskodni az erejükkel. Mivel a gyerekek nem is említették meg az erdei állatok között a madarakat, irányított kérdésekkel tértünk ki rájuk: Vajon milyen élőlényeknek nyújtanak menedéket a fák koronái? Miután rájöttek, hogy a madaraknak, felsoroltunk néhány nálunk is honos madárfajt, megbeszéltük, melyek maradnak nálunk télen is, s melyek repülnek el délre, melegebb vidékekre.

A beszélgetést követően igyekeztünk minél pontosabban utánozni a madarak csicsergését. Eleinte hangutánzó szavakkal (csirip-csirip, gá-gá-gá, kukuríku, uhu-uhu, kár-kár), majd beszédhangunk megváltoztatásával, énekléssel, végül fűtyüléssel próbálkoztunk. A helyes légzőgyakorlás mellett a gyerekek a hangképző szerveiket is izmosították, fejlesztették, és a fantáziájuk mozgósítására is szükség volt a gyakorlathoz. A gyerekek hangutánzással tett kísérletei után egy vízzel töltött madársípval varázsoltunk madarakat az óvoda osztálytermébe.

Már a reggeli játék folyamán észrevettük néhányan, hogy az óvodát meglátogatta két marionett-madárka, csak időközben nem tudták a gyerekek, hová lettek (a foglalkozás előtt közvetlenül elrejtettem őket). A csoport által már ismert Kodály-dallammal, a *De jó a dió* c. dalocskával próbáltuk előcsalogatni a huncut jómadarakat, hogy megismerkedjünk velük és szóra bírjuk őket. A dal rövid, játékos szövege hamar lehetővé tette, hogy mindenki elsajátítsa, s már énekeltek is együtt. Mindenki kapott két-két diót, mellyel elcsöröghette, elköpoghatta a dal lüktetését. Ez a tevékenység a ritmusérzék, a koncentráció képesség fejlesztésére fókuszált. A gyerekek azt is megtapasztalhatták, hogy nem is olyan egyszerű egy új dallam, új szöveg „hangszeres” kísérete. Akaratlanul, majd tudatosan is játszottunk a dal dinamikájával. A korábbi bátortalan, csendesebb

munka gyümölcsére, együtt örülni a másik sikerének, megbecsülni a másik munkáját. Természetesen a színpadi jelenlétre is folyamatosan felkészülünk, légzőgyakorlatokat végzünk, stresszoldó játékokat játszunk, megtanulunk a próbák ideje alatt szépen és helyesen artikulálni. Minden megvalósításra kerülő darabot közösen megbeszélünk, kielemezzük, megkeressük bennük azt a mondanivalót, ami nekünk, a bábcsoport tagjainak a legfontosabb, amit a közönség felé tolmácsolunk bábjaink segítségével.

Pedagógusként rendkívüli élmény figyelemmel kísérni, ahogy életre kel egy darab rongy, kartonpapír, papírmasé figura, ahogy a gyerekek átlényegülnek azzá a szereplővé, amit eljátszanak, ahogy a közönség beleszeret egy-egy karakterbe; de még nagyobb élmény, amikor a kisgyermek odasétál megsimogatni a szomorú, magára hagyott bábót vagy megölelni a kedvenc figuráját. Az ilyen pillanatokért érdemes művelni ezt a mesterséget, még ha az ember laikus, amatőr módon teszi is.

A bábozás engem is „megfertőzött”, megtapasztaltatta velem a „lázban égést”. Minden nyitott szívű kollégának bátran ajánlom „ezt a kört”, nem fog csalódnia benne.

éneket egyre bátrabb, elevenebb, hangosabb gyermekkórus követte, mely aztán olyan erővel szólt, hogy sikerült is előcsalogatnia a két madárkát.

A VERSFELDOLGOZÁS FŐ RÉSZE

A két marionett bábu felbukkanását követően a gyerekek feszült figyelemmel várták a bábjátékot, kíváncsiak voltak a madarak történetére. A bábokat saját kezűleg készítettem ecsetek, zsinórok és kartongurigák felhasználásával. Nem volt egyszerű feladat mindkét marionettbábót egyszerre életre kelteni, figyelni minden részletre, a hiteles mozgásra, a két madár viszonyának tényleges tükrözésére. A kék és narancssárga madár párbeszéde a következő volt:

Zelk Zoltán: Párbeszéd

- Honnét, szomszéd? (kék)
- Ahol voltam, onnét! (narancs)
- Mit evett? (kék)
- Eleget! (narancs)
- Mi jót? (kék)
- Hernyót! (narancs)
- Hány volt? (kék)
- Egy volt! (narancs)
- És még? (kék)

- Kukacot! (narancs)
- Mennyit? (kék)
- Hatot! (narancs)
- Hát még? (kék)
- Legyet! (narancs)
- Hányat? (kék)
- Hetet! (narancs)
- Mást még? (kék)
- Pondrót! (narancs)
- Sok volt? (kék)
- Nyolc volt! (narancs)
- Jó volt? (kék)
- Jó volt! (narancs)

A gyerekek a két madár párbeszéből, hangneméből máris rájöttek, hogy a bábuk nem igazán jó barátok. Arra a következtetésre jutottak, hogy míg az egyik madár (s felsorolták, mennyi mindent: hernyót, kukacot, legyet, pondrót) evett, addig a másik valószínűleg nem talált semmit, ezért éhen maradt. A gyerekek emberi érzésekkel és tulajdonságokkal ruházták fel a két madarat, így említést kapott az irigység, telhetetlenség, harag, szomorúság, éhség, önzőség karaktervonása.

Az óvodások egészen jól beleélték magukat a két madár bőrébe: erre utalt

a bábjátékot követő improvizációs játék is, amely során arra kértem őket, idézzék fel a versben elhangzott szituációt. A gyerekek ugyan igyekeztek a már elhangzott történetet megközelíteni, az eredeti szöveg még elmosódott emlékezetükben, így inkább fantáziájukból merítettek. Nagyon humoros jelenetek is születtek, melyen a gyerekek és az óvónók is jót szórakoztak. A bábokat épp életre keltő gyerekek is pozitívan érzékelték a humort, bátran folytatták a játékot. A gyakorlat során nemcsak szókincsüket bővítették, hanem finommotorikájukat, kreativitásukat, rögtönző képességüket is, beleélve magukat a madarak bőrébe, bátran s gyorsan reagáltak a feltett kérdésekre. Kellemes hangulatban telt a bábozás.

Miután mindenki lehetőséget kapott arra, hogy megízlelje, milyen életre kelteni a madarakat saját hangjukkal, izmaik mozgásával, manipulálásával, két csapatban folytattuk a tevékenységet. A teremben egymással szemben helyezkedett el a két gyermektábor, és a választott szereplőhöz illően kék vagy narancssárga színű arcfestéket kaptak. A már ismert szöveget ekkor váltott soronként, engem utánozva ismételték nagy lelkesedéssel. A rövid versike megengedte, hogy többször is elmondjuk a verset, s már a harmadik próbálkozásra szinte folyékonyan emlékeztek rá, sőt kevés segítséggel el is tudták játszani.

Végezetül újra elénekeltük a *De jó a dió* c. dalocskát, ekkor már a megismert madarak szerepében és jóval bátrabb előadásban.

ZÁRÁS

Nagyon pozitívan értékelem a gyerekek együttműködését, az egész tevékenység hangulatát. Nemcsak kellemesen töltöttük az időt, de játszva tanultunk, bátorodtuk, s észre sem vettük, hogy mennyi mindent magába foglalt, mennyi mindenre hatással volt a foglalkozás. A gyerekek memóriafejlesztését igénybe vette a *De jó a dió* dallamának és szövegének megjegyzése, a madarak élelmének felsorolása, valamint Zelk Zoltán *Párbeszéd* c. versének rögzítése. Az új irodalmi alkotás befogadása során gyakorolták a helyes kiejtést, fejlesztették ritmusérzéküket, aktív részesei voltak a zenei és előadói tevékenységnek. Kiemelten fontos, hogy a madarak szerepével azonosulva a felelősségvállalást is gyakorolták, amikor döntöttek két kis élőlény sorsáról.